

LUNDS UNIVERSITET

Enheten för medier, kommunikation och journalistik

Dagens Medicin och akupunktur
en kritisk diskursanalys
om rapporteringen av en främmande kunskap

HT09

MKVA21 Medie- och kommunikationsvetenskap: Fortsättningskurs

Delkurs 4: Uppsats (7,5 hp)

Författare: Victoria Adef

Examinator: Tobias Linné

Abstract

Författare	Victoria Adeff victoria.adeff.661@student.lu.se
Titel	Dagens Medicin och akupunktur – en kritisk diskursanalys om rapporteringen av en främmande kunskap
Avdelning	Medie- och kommunikationsvetenskap
Termin	HT 2009
Syfte	Syftet med denna uppsats är att beskriva och analysera hur akupunktur gestaltas och förmedlas till sjukvårdspersonalen av journalister som är icke specialiserade i ämnet.
Metod	Studien utgår från en kritisk diskurs analys där nio artiklar valts ut från Dagens Medicin för en närmare granskning av titlar och ingresser som framhäver vad ska anses ha betydelse. Nyhetsvärderingar analyseras eftersom det belyser om medieagendan. Den sociala kontextens analys är uppsatsens del för att reflektera om betingelserna då artiklarna publiceras.
Slutsatser	Dagens Medicin fokuserar på akupunktur som en olaglig verksamhet inom hälsans område och som en del av den komplementär- och alternativmedicin som konkurrerar i hälsans område. Händelsernas val är relaterade till konflikten mellan skolmedicin och akupunktur. Det finns en komplex kamp mellan aktörerna kring definition av akupunktur och journalisterna bidrar inte till en djupare förståelse av ämnet. De olika aspekter som kan förmedlas till läsarna om akupunktur nonchaleras.
Nyckelord	diskursanalys, nyhetsvärdering, socialt fält, Dagens medicin, akupunktur

Innehåll

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Problemformulering	5
1.3 Syfte	6
1.4 Frågeställning och mål	6
1.5 Avgränsning	7
1.6 Tidigare forskning	7
1.6.1 Medier och fetma - en analys av vikt	7
1.6.2 Fokus forskning -vetenskapsjournalistikens olika roller	8
1.6.3 Svensk sjukvård i och under press -pressens rapportering om svenska hälso- och sjukvård	9
2. Teori	9
2.1 Norman Fairclough	10
2.2 Stuart Allan	11
2.3 Pierre Bourdieu	12
3. Metod	13
3.1 Val av metod	13
3.2 Urval	14
3.3 Innehåll i artiklarna	14
3.4 Tillvägagångssätt	16
3.5 Metodkritik	17
4. Analys	17
4.1 Kritisk diskursanalys	17
4.1.1 Artiklarnas sammandrag	23
4.2 Nyhetsvärdering	24
4.3 Fält	25
5. Slutdiskussion	27
6. Källförteckning	28
6.1 Böcker	28
6.1.1 Ordbok	29
6.2 Internet	29

6.2.1 Artiklar	29
6.2.2 Dagens Medicins artiklar	29
6.2.3 Lagen	30

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I det moderna samhället har människorna en större möjlighet av val bortom de traditionella kunskaper och erfarenhet som överförs genom familj och religion. Vad som möjliggör numera att människorna har tillgång till mångfald av information och kunskap är massmedier.

Information om hälsa, ohälsa och förebyggande åtgärder för att främja hälsan har blivit ett tema mer och mer närvarande i massmedier: tidningar, tidskrifter, radio, tv-program och filmer. Det har utvecklats till och med speciella medier som tar hälsan som sitt huvudområde, till exempel tidskrifter inriktade till kroppsvård. Där hittar man såväl artiklar, reportage och intervjuer som ”fråga experterna” sidor.

Trots att den legitimerade sjukvårdspersonalen har mycket att säga om hälsan i massmedier, har medieanvändare samtidigt erfarenhet om att dessa experter inte har svar på alla frågor. Det finns många frågor som inte får svar ur den västerländska medicinen. Sådana frågor får svar ur en annorlunda synpunkt: den österländska medicinen.

Terapierna som används i den österländska medicinen har också blivit ett tema mer och mer närvarande i massmedier, i synnerhet i de speciella tidskrifterna. Där kan man läsa om akupunktur, akupressur, vegetarianism, ayurveda, QiGong och TaiChi träning, bland andra.

1.2 Problemformulering

Enligt en kvantitativ studie om medieutbudet i Sverige angående hälsa (Catalán Matamoros, Axelsson & Strid 2007) är dem som skriver om hälsa i tidningar vanligen icke-specialiserade journalister¹. Studiet analyserar hälsa innehåll (HC: health content) i Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter och Göteborgs-Posten under en begränsad tid men ändå tar jag hänsyn till denna slutsats på grund av det har skrivits för kort tid sedan.

Det finns dock ett undantag: veckotidningen Dagens Medicin skrivs av medicinjournalister. Den här tidningen riktar sig till dem som arbetar inom sjukvård. Dagens Medicin ”är fristående dvs. inte knuten till någon facklig organisation eller till någon av sjukvårdens huvudmannorganisationer...”(Nationalencyklopedins Internetupplaga)².

Om de terapierna som har sitt ursprung i den österländska medicinen kan man också

¹ “Those who write about health in newspapers are usually journalists with a general background.”

² www.ne.se

läsa på Dagens Medicin. Det handlar om artiklar om komplementär- och alternativ medicin och i det här fallet är medicinjournalisterna icke-specialiserade i ämnet.

Akupunkturen är en av de terapierna från den österländska medicin som bjuder till en komplementär eller även alternativ behandling inför sjukdomarna. Nyligen har det börjats studera i Sverige³ de möjligheterna för en integrativ behandling då akupunkturen befinner sig bland de lämpligaste metoder för att främja folkhälsan. Då verkar det vara intressant att analysera i synnerhet artiklar som handlar om akupunktur.

1.3 Syfte

Uppsatsens syfte är att beskriva och analysera hur akupunktur gestaltas och förmedlas till Dagens Medicins läsare, det vill säga till sjukvårdspersonal.

1.4 Frågeställning och mål

Med hänsyn till problemformulering undrar jag om sättet som Dagens Medicin använder för att gestalta de terapierna som har utvecklats i den österländska medicinen eftersom dessa terapier blir mer och mer kända i Sverige. Vem uttalar sig i artiklarna? Vilka ord används? Hur djup berättar medicinjournalister om en främmande kunskap? Det verkar intressant att analysera några artiklar ur Dagens Medicin för att kunna se om de bjuder på en viss tolkning.

Som nämns ovan har det börjats forska i Sverige den möjligheten att integrera de österländska och västerländska medicinerna som grundas i olika filosofiska och vetenskapliga synvinklar. Denna svenska forskning försöker hitta nya metoder för hälsofrämjandet. Det rör sjukvårdspersonalens kunskap och attityd till en sådan integration.

Uppsatsens syfte är att beskriva och analysera hur en av dessa terapier, nämligen akupunktur, gestaltas och förmedlas i en tidning som är inriktade till sjukvårdspersonalen. En undersökning om tolkningen av akupunktur som artiklarna innehåller är då relevant ur en samhällssynpunkt eftersom denna terapi skulle möjligen integreras till vårdens dagliga praktik.

³ <http://ki.se/ki/jsp/polopoly.jsp?d=28853&l=sv>

1.5 Avgränsning

På Dagens Medicins Internetupplaga⁴ hittar man artiklar om olika terapier av den österländska medicinen. För att kunna se hur tidningen presenterar dem har jag valt att fokusera endast på akupunktur för de flesta artiklarna handlar om den och för det själva ordet ”akupunktur” har en särskild användning i Sverige.

För att kunna ha en bred översikt av presentation som tidningen förmedlar till läsarna har jag tagit under urvalet hänsyn till tre olika sidor: debatt, blogg och nyheter. Tiden har inte varit ett särskilt kriterium för urvalet men ändå förtjänar den en kort kommentar i analysen. Artiklarna omfattar åren 2007, 2008 och 2009.

Analysen gäller endast skriftliga texter och eventuella bilder som tilläggs till artiklarna analyseras inte i den här uppsatsen. Analysen blir djupare hos artiklarnas titlar och ingresser ”eftersom dessa textpartier framhäver vad/vilka som ska anses ha primär betydelse” (Berglez 2000, s.211)

Internetupplagan bjuder läsaren till att skriva en kommentar och läsarna deltar ganska aktiv på att tillföra sin synpunkt. Det vore intressant att kunna analysera läsarnas inlagor med hänsyn till de teoretiska ram som jag använder i uppsatsen men analysen gäller endast de texter som publiceras av tidningens redaktion och gästförfattare.

1.6 Tidigare forskning

Studier om gestaltning och förmedling av händelser som medier erbjuder är stor. De tidigare studier som jag redogör tar hänsyn till olika aspekter i förhållandet mellan massmedier och hälsa som belyser om en komplex relation. De bidrar till en djupare förståelse av företeelsen.

1.6.1 Medier och fetma - en analys av vikt

Helena Sandberg analyserar mediernas roll i hälsokommunikation och hennes avhandlings syfte är att ”fånga de föreställningar och normer kring övervikt som representeras och reproduceras i medieutbudet.” (2004, s.18) För det genomför hon både kvantitativ och kvalitativ innehållsanalys av fyra dagstidningar.

I undersökningen visar författaren de olika sätt som pressen genom tema, metaforer, dikotomier och specifik narrativ gestaltar övervikt (2004, s.237) Dessutom visar Sandberg hur pressen ”frames” övervikt i termer av sjukdom, ekonomi, normalitet, stigma, risk och

⁴ www.dagensmedicin.se

skönhet. (2004, kap.2) Hon lyfter fram också om paradoxen och motsägelser i rapportering. (2004, s.241)

Författaren bevisar att "Representationerna ger upphov till olika associationer och tillskriver kropparna olika värden beroende på kön." (2004, s.214) Angående nyhetsvärdering påstår författaren att "övervikt är en undervärderat" problem i tidningarna. (2004, s.235)

I avhandlingens reflexioner och slutdiskussion bekräftas att "Journalisterna tenderar att glömma sin viktiga pedagogiska roll i jakten på bra nyheter" (2004, s.230) och det händer medan man konstaterar att "Massmedierna kan bidra till att förändra, förbättra men också försämra samhället." (2004, s.233)

1.6.2 Fokus forskning -vetenskapsjournalistikens olika roller

David Finers undersökningens syfte "är att beskriva vetenskapsjournalistik i svenska massmedier." (2005, s.10) I ett först exempel hittar författaren att "Oavsett om den forskningsanknutna andelen kan anses vara stor eller liten är min poäng i stället att det finns där inom som gott som alla avdelningar, och att det i de allra flesta fall är andra än vetenskapsjournalisterna som står för den." (2005, s.15)

Mellan några av bokens första slutsatser skriver Finer att "den gängse definitionen av vetenskapsjournalistik som präglar massmediernas verksamhet är föråldrad" och att "alla journalister –inte bara fackreportrarna- måste förstå mer om fällor, felkällor och fördelar med olika vetenskapliga metoder och resonemang." (2005, s.26)

Angående medielogiken och nyhetsvärdering hittar författaren att medierna förmedlar "mer än fakta och åsikter" eftersom medierna speglar "en dagordning satt av andra och sätter en själva." (2005, s.44) Finer hävdar att "Vetenskapsnyheter tillhör de förhållandevis mjuka nyheter som sätts på undantag till förmån för ekonomiska eller politiska nyheter och blir oftast nyheter –med undantag för det udda eller individrelaterade- först om ämnet har ett tydligt samband med den ekonomiska eller politiska sfären." (2005, s.45)

Slutligen skriver Finer att "Denna ögonblickskildring av vetenskapsjournalistiken i svenska massmedier i slutet av 2004 låter ana både positiva och negativa tendenser." (2005, s.124) Få medier är resursstarka trots att vetenskap som ämnet "har etablerats på tidningssidor och i etermedietablåer." (2005, s.124) Han hävdar att "Vetenskapsjournalistiken reduceras alltmer till en informationsvara underkastad samma kommersiella lagar, tidspress och aktualitetskrav som annan nyhetsproduktion." (2005, s.125)

1.6.3 Svensk sjukvård i och under press -pressens rapportering om svenska hälso- och sjukvård

I boken undersöker Bo Hågström om förhållandet mellan sjukvård, medier och makt i Sverige. Hågström poängterar att det har publicerats en rad rapporter kring massmedias hälso- och sjukvårdsjournalistik som är inriktade på *planlagda* hälsokampanjer men att "För denna undersökningen är emellertid en viktig utgångspunkt att rapportering kring hälsa, sjukdom och hälsorisker i allmänna nyhetsmedier till övervägande delen består av *oplanerade* budskap och nyheter kring allehanda hälso- och sjukvårdsfrågor." (2002, s.8)

Hågström presenterar undersökningens syfte i fyra delar: "att söka ge en allmän bild av omfattningen och karaktären på pressens hälso- och sjukvårdsjournalistik"; att göra "en närmare granskning av interaktionen på den massmediala arenan mellan politiker, massmedia och övriga aktörer på hälso- och sjukvårdsområdet"; att granska "kritiknivån och -intensiteten i pressens sjukvårdsjournalistik"; och att "diskutera vilka ramar medierna sätter och vilken roll de spelar för den sjukvårdspolitiska beslutsprocessen." (2002, s.11)

Bokens "presstudien inbegriper tolv dagstidningar i sex landstingskommuner..." (2002, s.41) och "Ett viktigt komplement till det omfattande pressmaterialet utgör närmare fyrtio ca två timmar långa djupintervjuer..." (2002, s.43)

Hågström använder teorier om mediernas dagordningsfunktion, nyhetsvärdering och medielogik för analysen av pressmaterial. Studiet finner att mediernas dagordning spelar stor roll i den politiska debatten kring hälsa och sjukvård; och att utebli ideologiska skillnader mellan tidningar. (2002, kap.8)

2. Teori

För att kunna nå den här uppsatsens syfte har jag valt att använda Norman Faircloughs teori för "detta är den mest utvecklade teorin och metoden för forskning om kommunikation, kultur och samhälle inom den kritisk- diskursanalytiska riktningen." (Winther Jørgensen & Phillips 1999, s. 66)

Andra verktyg som jag har valt att använda är journalistikens nyhetsvärderingar och agenda-setting theory för "Framför allt gäller dessa teorier om mediernas inflytande områden där människors egen erfarenhet är begränsade." (Johansson 2004, s. 329)

Slutligen reflekterar jag om medicinjournalistik i sitt förhållande med komplementär- och alternativ medicin för "Genom att studera hur media bevakar för medicinen

kontroversiella frågor... kan samhällsforskaren blottlägga uttalade värdesystem och positionsbestämma medias och medicinens inbördes hälsoideologiska förhållande.” (Finer 2004, s. 198) I den här reflektionen använder jag Pierre Bourdies begrepp ”fält” för det hjälper att se de olika aktörer som strider om erkännande. Dessutom finns det frågor som inte kan ”besvaras med diskursanalys, så som Fairclough definierar den. Därför är nödvändigt att dra in annan relevant teori, till exempel sociologisk teori och kulturteori, som belyser den ifrågasättande sociala praktiken.” (Winther Jørgensen & Phillips 1999, s. 90)

2.1 Norman Fairclough

Norman Fairclough pekar på makten som massmedierna har. Han hävdar att det handlar om makten att påverka kunskap, tro, värderingar, sociala relationer och sociala identiteter. (Fairclough 1995, s. 2)

I Faircloughs teori har begreppet diskurs en särskild relevans som han definierar å en sida ”som språkbruk såsom social praktik” och å andra sida ”som ett sätt att tala som ger betydelse åt upplevelser utifrån ett bestämt perspektiv.” (Winther Jørgensen & Phillips 1999, s. 72) Faircloughs kritiska diskursanalys svarar på frågor kring representationer, identiteter och relationer för han hävdar att ”any part of any text (from the media and from elsewhere) will be simultaneously representing, setting up identities and setting up relations.” (Fairclough 1995, s. 5)

Detta händer för vilken text som helst är präglad med en viss ideologi som Fairclough definierar som ”meaning in the service of power.” (Fairclough 1995, s.14) Han uppfattar ideologier som ”propositions that generally figure as implicit assumptions in texts, which contribute to producing or reproducing unequal relations of power, relations of domination.” (Fairclough 1995, s.14) För den kritiska diskursanalys är begreppet hegemoni ett sätt för att kunna analysera “hur diskursiv praktik ingår i en store social praktik, där maktrelationer ingår.” (Winther Jørgensen & Phillips 1999, s.80)

Faircloughs kritiska diskursanalys tar hänsyn till två komplementära dimensioner av diskurs: 1) den kommunikativa händelsen och 2) diskursordningen.

I analysen av den kommunikativa händelsen undersöker man om förhållandet mellan text, diskursiv praktik och sociokulturell praktik. Den här analysen omfattar då inte bara en textanalys i den lingvistiska meningen utan att samtidigt relaterar texten till textproduktions och textkonsumtions villkor inom ramen av den närmaste kontexten, den institutionell praktik och de samhälleliga och kulturella praktikerna. (Fairclough 1995, ss. 57-62) Fairclough ser att

diskursiv praktik förmedlar mellan text och sociokulturell praktik för det är i produktionen och konsumtionen av texter att sociokulturella normer och sociokulturella förändringar gestaltas och bildas. (Fairclough 1995, s. 60)

I analysen av diskursordning undersöker man ”diskurstyper som används inom en social institution eller en social domän. Diskurstyper består av diskurser och genrer.” (Winther Jørgensen & Phillips 1999, s.73) Fairclough ser media som förmedlare mellan offentliga och privata diskursordningar. Det är i denna funktion som förmedlare att diskurstyper används på ett visst sätt och att analysen av diskurser och genrer kan visa ”de diskursiva praktikernas roll i upprätthållandet av den sociala ordningen och i social förändring.” (Winther Jørgensen & Phillips 1999, s. 76)

En viktig del av Faircloughs kritiska diskursanalys är intertextualitet. Genrer och diskurser i diskursiv praktik används och kombineras såväl i produktionen som i konsumtionen av texter på ett sätt som kan visa sitt förhållande till andra texter. (Fairclough 1995, s.75) Man talar om en intertextuell kedja. ”Ett exempel är den kedja som förbinder vetenskapliga rapporter med medietexter. Genom vetenskaplig förmedling införlivar journalister rapportelement i produktionen av en medietext; i konsumtionsprocessen införlivar mottagarna element från medietexter och konstruerar en ny text.” (Winther Jørgensen & Phillips 1999, s. 77)

2.2 Stuart Allan

Vad är det som gör att en händelse blir nyhet? Medieforskarna har undersökt nyhetsvärderingen och hittat några kriterier som leder till urvalet. När man studerar de olika modeller för att analysera nyhetsvärderingen hittar man en kombination av olika faktorer: journalistiska, institutionella och ekonomiska. Det handlar om uttalade regler eller koder som visar normer och rutiner som styr urvalet och visar medieagenda och medieformspråk. (Johansson 2004, s. 237)

Det finns ett behov i medierna för att fånga mottagarnas uppmärksamhet. Medielogiken är begreppet som man använder för att analysera ”hur mediernas sätt att arbeta på olika sätt styr vad som blir nyheter” (Johansson 2004, s. 229) för ”Medieorganisationer har mer och mer blivit som vilka andra företag som helst, där kraven på ekonomisk vinst överskyddar andra krav.” (Johansson 2004, s. 237)

När det gäller medieagendan pratar man om mediernas dagordningsfunktion. Enligt teorin om agenda-setting: ”The massmedia force attention to certain issues. They build up

public images of political figures. They are constantly presenting objects suggesting what individuals in the mass should think about, know about, have feelings about.” (McCombs & Shaw 1972) Genom medieutbudet får man information om ett visst ämne och samtidigt får man tecken som visar vilken betydelse ska man ge till ämnet. Medieforskarna pratar också om att man får en viss mening genom att mediets urval av vinkling och för det använder de begreppet ”framing”.

Ur de olika modeller som finns för att analysera nyhetsvärderingen har jag valt att använda den som Stuart Allan presenterar som mer betydande (Allan 2004, s. 57)

- Conflict: varje händelse har två röster och när en konflikt dyker upp väcker det intresse och dramatiseras.
- Relevance: händelsen relateras till läsarnas liv och erfarenhet. Det väcker en känsla av närhet.
- Timeliness: nyligen inträffade händelser gynnas.
- Simplification: betydelsen av en händelse visas på ett enkel sätt. Man undviker mångfaldiga tolkningar.
- Personalization: det föredras att skildra mänskliga aktörer än att beskriva strukturer och institutioner “utan ansikte”.
- Unexpectedness: de ovanliga händelser har möjlighet att bli något nytt att berätta om.
- Continuity: händelser som passar medieagendan och mediets och mottagarnas kriterier.
- Composition: en händelse kommer att väljas i relation till “luckor” som kan visa sig i de olika sidor.
- Reference to elite nations: vad som händer i “den första världen” prioriteras på grund av det tycks påverka allas välbefinnande.
- Reference to elite persons: politiker, monarkiernas medlemmar, kändisar, företagsledare föredras.
- Cultural specificity: nyheter som har att göra med ”människor som är som vi är” föredras.
- Negativity: daliga händelser blir nyheter.

2.3 Pierre Bourdieu

Pierre Bourdieus teoretiska begrepp ”fält” lämpar sig väl i studiet av förhållandet mellan text, diskursiv praktik och sociokulturell praktik eftersom ”Ett *socialt fält* definieras som ’ett system av relationer mellan positioner besatta av specialiserade agenter och institutioner som strider om något för dem gemensamt.’” (Engdahl & Larsson 2006, s. 229)

”Ett fält definieras av att där finns människor som är disponerade på ett specifikt sätt [...], av de specifika investeringar som avkrävs nya inträdande [...], av specifika insatser i spelet [...], av specifika vinster [...], och framför allt att det är något för alla deltagarna gemensamt som slår på spel...” (Broady 1987)

Inom ett socialt fält råder hela tiden en kamp om erkännande och det förutsätter ”en enighet bland aktörerna om vissa värden och attityder, inte minst enighet om att det man bedriver på fältet är viktigt. [...] De bildar ett slags *common sense*, eller för att uttrycka det med Bourdieus grekiska term: de utgör fältets *doxa*. [...] Ibland dyker det upp personer eller grupper som bryter mot delar av fältets *doxa* och som därför kallas *heterodoxa*. De utmanar personer och grupper som dominerar fältet genom att exempelvis hävda andra kriterier för vad som är värdefull...”. (Gripsrud 2002, s. 96)

I Bourdieus teoretiska ram kring socialt fält finns två andra fundamentala begrepp som belyser om anledningarna att ett visst fält formas: habitus och kapital. Habitus är ”... en produkt av vår socialisation, vilket innebär att den aldrig är helt färdig och heller inte saknar spår av vår bakgrund. Habitus är internaliserade sociala förhållanden – sociala förhållanden i deras individuella version” (Gripsrud 2002, s. 95) I förhållandet mellan individen och samhället, det vill säga det hierarkiska systemet av sociala positioner ställer individen sig i det enligt sina inlärdas dispositioner. Individerna får spela fältets spel om sina resurser är erkända och användbara för fältet i frågan. ” Bourdieu kallar dessa resurser för *kapital* och gör en poäng av att penningekonomin endast är ett specialfall av en mer allmängiltig ekonomisk logik som präglar även andra samhällssfärer” (Engdahl & Larsson 2006, s. 230) I sina studier av fält upptäckte Bourdieu något att deltagarna i fältet inte ser och inte reflekterar om. Det handlar om en dold ekonomi i utbytet av resurser. Bourdieus ”... begrepp om ekonomi omfattar människors motiv, symbolernas värld, trosföreställningar, likaväl som ’ekonomiska’ fenomen i gängse mening. Det är fråga om ’hushållning’ i ordets vidaste betydelse: produktion, reproduktion och byte av alla slags symboliska och materiella tillgångar” (Broady 1987)

3 Metod

3.1 Val av metod

Faircloughs teori är också formulerad som metod för analysen av media texter. ”I diskursanalysen är teori och metod alltså sammanlänkade, och man måste acceptera de grundläggande filosofiska premisserna för att kunna använda diskursanalysen som metod i

empiriska undersökningar.” (Winther Jørgensen & Phillips 1999, s.10) I boken *Media Discourse* visar Fairclough praktiskt hur man använder de teoretiska begrepp som appliceras för att analysera de tre dimensioner av en kommunikativ händelse, det vill säga: text, diskursiv praktik och sociokulturell praktik, och diskursordningen.

Den här modellen för analys tar hänsyn till förhållandet mellan dessa olika aspekter av diskursen och till den ständiga förändring som sker i interaktionen. Analysen av de externa och interna relationer i media diskurs och av de val och kedjor som finns i den leder till en förståelse och en djupare beskrivning av den samhällsrelaterade kommunikationen.

Texter som analyseras i uppsatsen ses då i sina lingvistiska, institutionella och sociokulturella dimensioner.

3.2 Urval

Uppsatsen studerar 9 artiklar om akupunktur publicerade i Dagens Medicin i år 2007, 2008 och 2009. Artiklarna finns på Dagens Medicins hemsida och jag hittade dem genom att använda 'Sök på sajten' funktion med ord och uttryck som "akupunktur", "alternativ medicin", "komplementär medicin", "KAM" och "integrativ medicin". I arkivet hittar man 20 artiklar som jag har läst noga innan jag valde dem som granskas närmare.

Det handlar om 2 artiklar ur åsikter/debatt sidan, 6 artiklar ur nyheter sidan och 1 artikel ur åsikter/blogg sidan. Motivet för urvalet av artiklarna ur olika sidor är att det finns en koppling i några fall: nyhetsartiklar som refererar till debattartiklar och vice versa.

Debatt artiklarna från 2007 handlar om legitimation för att använda akupunktur som behandling. De artiklarna från 2008 handlar om ett fall som anmäldes för brott mot lagen. De artiklarna från 2009 handlar om akupunkturs framtid i Sverige.

3.3 Innehåll i artiklarna

1) Publicerad den 10 oktober 2007. "Vårdpersonal med snabbutbildning i akupunktur är vår tids kvacksalvare" heter debattartikeln skriven av Lina Axelsson (förbunds-jurist, Svenska akupunktur-förbundet) och Jan Westman (legitimerad läkare och professor emeritus i anatomi, Uppsala universitet). De argumenterar emot det "standardiserade" sättet att forska om och använda akupunktur i Sverige och kallar den här utövningen för "ovetenskaplig". De kritiserar den snabba utbildning i akupunktur som får den legitimerade vårdpersonalen och kallar det för "den moderna kvacksalvaren". I artikeln kräver de en förändring av "vårdmonopolet" så att akupunktörerna kan bli legitimerade som yrkesgrupp.

2) Publicerad den 31 oktober 2007. "Akupunktur i vården inget hokuspokus" är titeln av debattartikeln skriven av Birgitta Lundin (legitimerad sjukgymnast och tidigare ordförande i Svensk akupunkturförening för legitimerade sjukgymnaster) som en replik till den föregående. Hon kommenterar och ifrågasätter några av påståendena som läses i 1). Författaren definierar skillnaden mellan EBM (evidens baserad medicin) och TCM (traditional Chinese medicine) men hon konkluderar ändå att "Det vi gör lika är att sticka nålar i akupunkturpunkter". Artikeln fortsätter med en teknisk beskrivning av "TCM-akupunktur" och "västerländsk medicinsk akupunktur" för att ifrågasätta de principer som den traditionell kinesisk medicinen hävdar. Slutligen föreslår författaren: "Borde vi inte tillsammans i stället kriga mot bieffektutlösande farmakologiska behandlingsmetoder?"

3) Publicerad den 6 mars 2008. "Morgonens nyheter: Spädbarnsakupunktur granskas av Socialstyrelsen" är titeln som presenterar en artikel ur Göteborgs-Posten där journalisten Anna Johansson rapporterar om ett ökat intresse för att behandla kolikbarn med akupunktur. Först påminner hon läsaren att sådana behandlingar är olagliga i Sverige. Efter berättar författaren om de två kliniker i landet som ger akupunktur till spädbarn. Artikeln berättar att Socialstyrelsen har krävt till en av dem "en vetenskaplig studie" av metoden och att den andra kliniken har anmälts till Socialstyrelsen. Man får läsa slutligen uttalandet av tillsynsläkare som ska göra granskningen. Vid artikeln finns en ruta där skrivs om fakta angående kolik.

4) Publicerad den 14 april 2008. "Åtalas för akupunktur på baby" är titeln av nyhetsartikeln skriven av journalisten Susanne Fredriksson som hämtade informationen ur Dagbladet och Sundsvalls Tidning. Hon berättar om behandlingen med akupunktur till ett spädbarn som utmynnade i en anmälning till Socialstyrelsen och polisen. Journalisten beskriver behandlingen, berättar att mamman var nöjd med den och att det var barnavårdscentralens läkare som gjorde anmälningen. I artikeln läser man om att det handlar om ett "brott mot kvacksalverilagen och riskerar böter eller fängelse i högst ett år". Slutligen läser man kommentaren av akupunktören om situationen.

5) Publicerad den 12 september 2008. "Böter för kvacksalveri" är en artikel i nyheters sidor. Informationen hämtas ur Dagbladet. Där berättas kort situationen som man fick läsa i 4) och informeras att den föregående dagen "hölls rättegången och det står klart att tingsrätten kommer att döma akupunktören till böter för brott mot kvacksalverilagen". Senare får man läsa om akupunktörens kommentar och till slut läses det att "Den lilla flickan tog ingen skada av ingreppen".

6) Publicerad den 27 oktober 2008. "Ny studie: Akupunktur kan hjälpa mot kolik hos spädbarn" är artikeln skriven av Lisa Röstlund som hämtar information ur SVT:s Rapport.

Här informeras det om forskning som visar akupunkturs effektivitet och man får läsa forskarens uttalande i SVT. Efter kommenterar artikeln att det är få mottagningar som utför akupunktur till spädbarn. Slutligen påminnas det läsaren om akupunktör som dömdes till böter och om lagen som inte tillåter att behandla barn under 8 års ålder.

7) Publicerad den 7 november 2008. ”Akupunktur mot kolik – en punkterad studie” är titeln för bloggartikeln skriven av Mats Reimer där han kommenterar om forskningen som har gjorts kring effektiviteten av akupunktur behandling mot kolik hos spädbarn. Informationen som han använder har hämtas ur artikeln 6), Aftonbladet, SVT och ”insides info” för studien genomfördes på hans arbetsplats. I artikeln ifrågasätter Reimer forskningsmetoden och hävdar att ”det fanns flera allvarliga brister i studiens genomförande”.

8) Publicerad den 3 mars 2009. ”Privat företag vill starta högskola för akupunktur” är titeln för artikeln i nyheterers sidor skriven av Elin Woxlin som hämtar informationen ur ett pressmeddelande från Akupunkturakademien i Stockholm. Artikeln belyser också om sådana utbildningar som finns i Sverige och i andra europeiska länder. Man får läsa också ett uttalande av Svenska Akupunkturförbundets ordförande. Slutligen skriver journalisten att det finns ”inga juridiska hinder för att regeringen ska godkänna en ny akupunktörhögskola”.

9) Publicerad den 11 mars 2009. ”Kvalitet viktigt krav på alternativ medicin” är titeln av artikeln på nyheterers sidor skriven av Erik Jensen som informerar om en helgkonferens anordnade av Region Skåne för att diskutera om Komplementär- och Alternativ Medicin (KAM). I artikeln får man läsa en kort sammanfattning av några deltagares uttalande.

3.4 Tillvägagångssätt

Det valda ämnet studeras efter ett kvalitativt perspektiv där jag genom artiklarna försökt utreda på vilket sätt presenteras akupunktur till Dagens Medicins läsare. Då jag vill undersöka tidningens rapportering av en främmande kunskap har jag valt en kvalitativ metod med fokus på en kritisk diskursanalys som utvidgas och fördjupas med analysen av: a) nyhetsvärdering då det gäller produktionen av texter och deras förutsättningar i den diskursiva praktiken, och b) analysen av aktörerna i fältet då det gäller normer och regler i den sociala praktiken.

I analysen har jag tagit titlar och ingresser av artiklarna eftersom de visar vad som är betydelsefull i texten och jag betonar vilka ord används, hur syntax utnyttjas, av vem, med vilken ton och i vilket sammanhang. Detta gör jag genom att ställa frågor till texten kring utformningen av representation, identitet och relationer som de grundläggande egenskaper

som uttrycker sig i en text.

Analysen presenteras utifrån artiklarnas kronologiska utgivning eftersom det hjälper att visa vilka aspekter upprepas och vilka aspekter är i förändring. På så sätt kommer jag att analysera titlar och ingresser av var artikel för sig medan jag har i åtanke att artiklarna bildar ett enda material.

3.5 Metodkritik

Men den valda metod finner jag några svårigheter som eventuellt kan övervinnas i en större studie. När man analyserar den diskursiva praktiken ska man ta hänsyn till såväl produktion som konsumtion av texter. Den här uppsatsen studerar inte mottagares reception av artiklarna fast det finns i princip möjlighet att läsa de kommentarer som läsarna lägger till i tidningens Internetupplaga, något som även kan kompletteras med intervjuer och/eller en enkät. Det har betydelse eftersom Dagens Medicins läsare är sjukvårdspersonal, det vill säga en av de aktörerna i fältet som analyseras i den sociala praktiken nivå.

Att analysera artiklarna som publiceras i olika sidor, nämligen debatt, nyheter och blogg, visar vara lämplig för att ha en bred översikt av omfånget av definitioner som presenteras i tidningen när det gäller intertextualitet men det tar ett stort utrymme i analysen som väl kan utnyttjas i en ännu djupare förståelse av interaktionen mellan text, diskursiv praktik och social praktik.

Att presentera artiklarnas analys utifrån den kronologiska utgivningen har varit lämplig eftersom det tillåter hitta de egenskaperna i diskursen som upprätthåller den rådande ordningen och dem som är i förändring, något som värderas i Faircloughs modell men jag saknar en tematisk presentation som kan tillåta en ännu mer övergripande förståelse av dessa egenskaper.

4 Analys

I detta kapitel analyseras de valda artiklarna efter den kritiska diskursanalysen, nyhetsvärderings teori och begreppet socialt fält.

4.1 Kritisk diskursanalys

Analysen fördjupar i titlars och ingressers textinnehåll för att kunna se vad förmedlas i dem som ska anses ha fundamental betydelse i artiklarna angående gestaltning av akupunkturen.

De första två artiklar publicerades i 2007 och de är debattartiklarna om legitimationen för att använda akupunktur som behandling.

1) *Vårdpersonal med snabbutbildning i akupunktur är vår tids kvacksalvare*. Den här debattartikeln är inte skriven av en Dagens Medicins journalist och läsaren vet inte vem har valt titeln. Det handlar om ett påstående som finns i artikeln och som fångar uppmärksamhet. Ordet *kvacksalvare*⁵ är ganska negativ och det är inte på en slump att det används: lagen⁶ som reglerar alternativ medicins verksamhet kallas ”kvacksalverilagen” (Eklöf 1989, s. 68). I artikeln används ordet ur en motstridig synpunkt: dem som vanligen är sedda som kvacksalvare hävdar att ur deras vetenskapliga synpunkt (den österländska medicinen) är kvacksalvare dem som utbildas snabbt i akupunktur.

Artikelns ingress är skriven av en redaktör som lyfter fram ett annat påstående som fångar uppmärksamhet: *Det är omoraliskt av den offentliga vården att tillåta vårdpersonal att sticka nålar i patienterna efter ett givet schema*. Som sagt tidigare är Dagens Medicin en tidning som riktar sig till dem som arbetar i sjukvården. Att välja ett sådant påstående som ingress förbereder dessa läsare till en kritisk läsning för det är deras arbetssektor, *den offentliga vården*, som tillåter en verksamhet på ett *omoraliskt* sätt enligt författarna.

Man har inte läst artikeln tills nu men när det gäller representationer, identiteter och relationer i Faircloughs teori har man få en klar ställning från tidningen.

2) *Akupunktur i vården inget hokuspokus*. Den här debattartikeln är en replik till den föregående och är inte heller skriven av en Dagens Medicins journalist. Titeln är ett påstående som fångar uppmärksamhet och som förbereder läsaren till läsningen av ett försvar. I stället för att fortsätta användningen av ordet kvacksalveri introduceras det nu ordet *hokuspokus*⁷ som är ännu mer negativ i kontexten. Ordet definierar diskussionen på ett sätt då det inte tas hänsyn till den vetenskapliga österländska synpunkten alls.

Artikelns ingress är skriven av en redaktör som lyfter fram en fråga och som bjuder en viss tolkning av den föregående artikeln: *Menar Akupunkturförbundet att socialstyrelsens råd är kvacksalveri? Det undrar Birgitta Lundin i en replik på Akupunkturförbundets inlägg i Dagens Medicin nr 41/07*. Att välja en sådan fråga som ingress kan leda till ett motsvarande påstående, det vill säga att Akupunkturförbundet menar att Socialstyrelsens råd är kvacksalveri.

⁵ Ordets definition säger att det handlar om en ”person som försöker uppträda som läkare utan att ha utbildning”.

⁶ I Lag (1960:409) om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område benämns fallet som ”hälsofarligt kvacksalveri”.

⁷ Ordets definition säger att det handlar om ”knepp för att ge illusion av ngt vid trolleri el. allmän bluff”.

Innan läsningen av artikeln får man en klar ställning av tidningen när det gäller representationer, identiteter och relationen i Faircloughs teori.

De följande fem artiklarna publicerades i 2008 och de bevakar ett fall som anmäldes för brott mot lagen.

3) *Morgonens nyheter* är en sida på Dagens medicins Internetupplaga där bjudas till läsaren att följa en länk och läsa några valda artiklar i andra tidningars hemsidor. För det skriver en redaktör en titel och en ingress.

Spädbarnsakupunktur granskas av Socialstyrelsen är en titel som fångar läsarens uppmärksamhet: det handlar om spädbarn, akupunktur och verksamhetens granskning av myndigheten.

I ingressen läser man att *Trots att alternativ behandling av barn under åtta år är olagligt har flera tusen svenska spädbarn behandlats med akupunktur mot kolik. Nu ska socialstyrelsen granska den omstridda metoden.* Ordet *akupunktur* förvandlas till uttrycket *alternativ behandling* för informationen har att göra med den lagliga aspekten av verksamhet. Redaktören skriver att det handlar om *flera tusen svenska spädbarn*. Det här diffusa sättet att beräkna hur många barn har varit inblandade i en *olaglig* behandling som nu granskas av myndigheterna bjuder läsaren åtminstone till oro.

När man följer länken till artikeln publicerad på Göteborgs-Postens Internetupplaga⁸ får man läsa en liknande titel som dock förtjänar en kommentar här: *Socialstyrelsen granskar akupunktur på spädbarn*. Enligt kritisk lingvistik analys (Fairclough 1995, s. 25) finns det två lingvistiska ideologiskt belastade processer när en sats förvandlas: "... 'nominalization', changing a process into a nominal (i.e. noun-like) entity" och "the transformation of an active sentence into a passive" (Fairclough 1995, s. 26). Enligt Fairclough händer det när det handlar om att definiera representation, identitet och relationer. Den passiv form markerar att subjektet är föremålet för handlingen i satsen medan den aktiv form markerar att subjektet är den handlande i satsen.

Den originella satsen *Socialstyrelsen granskar akupunktur på spädbarn* är en aktiv sats som förvandlas till en passiv form på Dagens Medicin *Spädbarnsakupunktur granskas av Socialstyrelsen*. Ingressen av Göteborgs-Postens artikel säger: *Tusentals föräldrar har prövat akupunktur mot spädbarnkolik. Men metoden är inte godkänd. Nu granskas verksamheten av Socialstyrelsen*. Plötsligt hittar man att journalisten inte lyfter fram *flera tusen spädbarn* utan

⁸ www.gp.se

tusentals föräldrar; olagligt i Dagens Medicins ingress är *inte godkänd* i den originella artikeln; och *den omstridda metoden* är i Göteborgs-Posten en *verksamhet*.

4) *Åtalas för akupunktur på baby*. Den här nyheten är skriven av tidningens redaktionssekreterare fem veckor efter den tidigare artikeln. Här bearbetar journalisten information hämtad ur två andra tidningar. Titeln är en passiv sats som lägger ansvar på verksamheten, *akupunktur på baby*.

Ingressen utvecklar titeln i en annan inriktning: *En akupunktör som behandlat ett spädbarn med akupunktur mot kolik har åtalats för kvacksalveri*. Det verkar vara här att det handlar om *en* akupunktör och inte verksamheten som åtalas men ändå benämns inte namn av akupunktören utan att människan definieras på grund av sin aktivitet: *en akupunktör som behandlat ett spädbarn*. Aktören försätter att vara anonym och meningen framhäver på ett annat sätt att det är verksamheten som åtalas.

5) *Böter för kvacksalveri*. Den här är en nyhet som är en omarbetning av information ur Dagbladet. En kort titel som väcker uppmärksamhet. Läsaren vill veta mer om händelsen och det utvecklats lite mer i artikelns ingress: *Spädbarnskoliken försvann med akupunkturen. Men akupunktören döms till böter*. Redaktören lyfter fram att behandlingen fungerade bra och påminner läsaren om verksamhetens laglighet. Det handlar om två korta meningar, en som beskriver en positiv aspekt av händelse och annan som beskriver en negativ aspekt. Det är funktionen som bindeordet *men* fyller (Fairclough 1995, s. 83)

6) *Ny studie: Akupunktur kan hjälpa mot kolik hos spädbarn*. Den här artikeln publiceras 6 veckor efter den föregående och journalisten lyfter fram en ny information på ett sätt som Dagens Medicins läsare uppskattar: vetenskaplig bevisning. Det verkar vara en helt positiv mening om det inte vore för det modala hjälpverbet *kan* som pekar på möjlighet eller sannolikhet och det bjuder på en viss ställning. Artikelns ingress utvecklar titeln på ett annat sätt: *En nystudie visar att akupunktur hjälper mot kolik hos spädbarn. Nu hoppas forskare att BVC-personal kan utbildas i att ge behandlingen*.

Den första meningen av ingressen liknar titeln men det finns små skillnader som den kritiska diskursanalysen värderar som befrämjande av representation, identitet och relationer. Titeln berättar att det finns en *ny studie* och användningen av skiljetecken kolon förbereder till en förklaring om studiens innehåll som, i det här fallet, är tidningens åsikt, det vill säga att akupunktur *kan* hjälpa. Ingressens subjekt är *en ny studie* och i den här satsen utbyts kolon för verbet *visar* så att förklaringen som kommer är subjektets ansvar, det vill säga att akupunktur *hjälper*.

Den andra meningen av ingressen presenterar ett nytt ord som ur kritiska

diskursanalysen anger en förändring: *forskare*. De tidigare benämnde *kvacksalvare* får en vetenskaplig benämning på grund av studie som har gjorts och deras röst är optimistisk.

7) På Dagens Medicins Internetupplaga finns det en Opinion sida som bjuder till läsning av artiklar från Cheffredaktören, Debatt och Gästbloggar. Av den senaste nämnda får läsaren en kort personlig presentation och en bild. Den här artikeln *Akupunktur mot kolik – en punkterad studie* är skriven av Mats Reimer som presenteras i det följande sätt: *Mats Reimer är barndistriktläkare i Mölnicke. Han är gift med Camila Reimer, reumatolog, och har fyra barn i åldrarna 9 till 16 år. I sin blogg har han flyttat in en del av det ständiga samtal om sjukvård och forskning han för hemma vid köksbordet.* Den här informationen värderas i Faircloughs teori för det främjar i byggandet av representation, identitet och relationer. ”The personalities of presenters are in many cases fashioned from models in private life –as I suggested earlier, presenters often project themselves as inhabiting the same common-sense world as their audiences, using a communicative style partly based upon properties of conversation” (Fairclough 1995, s.51) Fairclough (1995, s.73) hävdar att den här stilen hjälper att legitimera de offentliga åsikterna med läsarnas åsikter.

I titeln använder författaren sig av en metonymi som förbereder läsaren till läsningen av en kritik. Den etymologiska definitionen av *akupunktur* är ”sticka nål”, och akupunktören punkterar med nålen. I artikeln skriver författaren om studien som visar att akupunktur hjälper mot kolik hos spädbarn, och han märker i titeln att hans analys ser den bemälda studien *punkterad*.

Artikeln presenterar inte en ingress så att jag tar det första avsnittet som presentationen att författaren gör av ämnet. *Ännu en gång har barnmorskan Marianne Reinthal varit ute i media och berättat att akupunktur är en bra behandling mot spädbarnskolik; hon citerades nyligen här i Dagens Medicin. Och i många år har hon dykt upp i olika media och berättat samma framgångshistoria.*

Från artikelns början märker man den vardagstonen i författarens stil med hjälp av vilken han försöker starta ett samtal med läsaren. Han visar sig trött att läsa om akupunktur som en bra behandling mot spädbarnskolik *ännu en gång*. Författaren benämner Marianne Reinthal med hennes yrkestitel *barnmorska* fast hon omtalas här på grund av hennes forskning som akupunktör i den *punkterad* studie som Reimer kallar den och som han analyserar i artikeln. Det finns en viss tvetydighet i benämningen eftersom å en sida erkänns hon som legitimerad sjukvårdspersonal och å andra sida erkänns hon inte som forskare och akupunktör. Tvetydigheten som bidrar till ett visst uppförande av representation, identitet och relationer. I den samma meningen som börjar med uttrycket *ännu en gång* fast efter ett

semikolon påminns läsaren att Dagens Medicin har citerat Reinthal och hennes forskning. Det är i den tidigare artikeln som används för första gång ordet *forskare* när det talas om en akupunktör och Reimers påminnelse bidrar också till ett visst uppförande av representationer, identiteter och relationer och i det här fallet handlar det om dem som skriver i tidningen. Ur den kritiska diskursanalysen anger det en förändring i den diskursiva praktikens nivå.

Den andra satsen i artikelns presentation är en fortsättning av ämnet, det vill säga att Reinthal har *varit ute i media*, som är präglad av den vardagstone i stilen och som tillåter författaren att lägga i texten 7 länkar till de *olika medier* som skriver om Reinthals behandling. Användningen av verben *berätta* och *dykt upp* tillsammans med uttrycket *framgångshistoria* stärker vardagstone och ge en viss bild av akupunktörens verksamhet. Författaren visar sig vara trött och tvingad att säga någonting om ämnet för att förstärka definitionen av representationer, identiteter och relationer.

De sista två artiklarna publicerades i 2009 och de diskuterar olika aspekter som har att göra med akupunkturs framtid i Sverige.

8) *Privat företag vill starta högskola för akupunktur*. Dagens Medicins journalist lyfter fram i titeln att ett *privat företag* är intresserad i utbildning av akupunktörer på en högskoleutbildnings nivå. Ur titel vet läsaren inte vilken typ av privat företag handlar det om och satsen låter förstå att det gäller ekonomiska intressen. Att lyfta fram i titeln att det handlar om ett privat initiativ påminner läsaren om ett intresse av den offentliga sektorn. I ingressen utvecklas informationen på det här sättet: *Behovet av akupunktörer i vården är stort. Det hävdar utbildningsföretaget Akupunkturakademien i Stockholm som nu lämnar en ansökan till regeringen om att få starta en högskoleutbildning för yrkesgruppen*. Artikeln är en bearbetning av ett pressmeddelande från en akademi som utbildar akupunktörerna och den första meningen i ingressen är ett påstående som finns i pressmeddelandet. När man analyserar representationer, identiteter och relationer i texten visar den här satsen något nytt: ett erkännande av *behovet av akupunktörer i vården* jämfört med de tidigare artiklarna. Men ingressen förklarar i den andra meningen vem som hävdar det. Författaren använder nu uttrycket *utbildningsföretaget* för att presentera akademien till läsaren och det stärker bilden av ett ekonomiskt intresse efter ordet *företag*⁹ definition. Det är också en ny benämning till akupunktörer i tidningens artiklar: de tidigare benämnda *kvacksalvarna* och *forskare* får definition av företagare.

⁹ Ordets definition säger att det handlar om en "(större) självständig ekonomisk organisation för produktion av varor eller tjänster som vanl. inte är samhällsservice".

9) *Kvalitet viktigt krav på alternativ medicin.* Den här artikeln publiceras 8 dagar efter den tidigare och enligt artikeln var påståendet i titeln *en slutsats* på en konferens om komplementär och alternativmedicin arrangerad av Region Skåne den 11 februari 2009¹⁰, det vill säga, en månad förut. Artikeln handlar inte särskilt om akupunktur som den föregående artiklar men jag har valt den ändå eftersom akupunkturen är en av metoderna som inkluderas i definitionen av alternativ medicin (Carlsson & Falkenberg 2007, s. 16).

Artikelns titel framhäver Faircloughs synpunkt om mediernas makt. Att välja en sådan titel som presentation av en artikel som redogör om en heldagskonferens om alternativmedicin påminner läsaren om att erkännandet av *behovet av akupunktörer i vården* är inte villkorlös. Om det läser man i boken *Integrativ vård* att ”... det är märkligt att vården ställer krav på att de metoder som den komplementära vården använder ska vara i enlighet med ’vetenskap och beprövad erfarenhet’ för att släppas in, samtidigt som det i den etablerade vården dagligen används metoder som inte är prövade med samma strikta regler” (Carlsson & Falkenberg 2007, s. 193).

Jag har nämnt att artikeln handlar om en konferens trots att det inte står i titeln, och det står inte heller i ingressen som säger att *KAM, komplementär alternativ medicin, är en realitet – oavsett vilken syn man har på dess effekter och säkerhet. Varannan patient har haft kontakt med KAM. Många utövare inom vården har en avvaktande eller negativ inställning till KAM. Det kan få patienterna att låta bli att berätta om sina kontakter med KAM.* Texten fångar läsarens uppmärksamhet eftersom de korta satserna och dess innehåll uttrycker en viss känsla av brådskande fall. Journalisten skriver i artikeln att *Detta vår några utgångspunkter* i konferensen men ingressens påstående inte utvecklas senare. Situationen blir mer komplex på grund av patienternas attityd och det betyder att på något sätt förloras kontrollen av situationen.

4.1.1 Artiklarnas sammandrag

I alla de utvalda artiklarna finns det en ständig påminnelse till Dagens Medicins läsare om den lagliga skillnaden mellan sjukvårdspersonalen och alternativmedicinens utövare. Från de två första artiklarna som debatterar om legitimation i termer av *kvacksalvare* och *hokuspokus*; de följande tre artiklar som fortsätter genom att informera om en åtalad akupunktör; den artikeln där informeras om en ny studie och den bloggartikeln som

10

http://www.med.lu.se/kalendarium/090211_komplementar_medicin/%28year%29/2009/%28month%29/2/%28day%29/11

ifrågasätter studien; till de två sista artiklarna som diskuterar *behovet av akupunktörer i vården*.

Att påminna ständigt om legalitet är ett klart tecken på användningen av makten som massmedierna har och som Fairclough pekar på. Det påverkar i såväl kunskaps och värderingars nivå som utformningen av representationer, identiteter och relationer. Det försöks ändå att alla röst ska höras och dem som är kritiserade får möjligheten att uttrycka sig antingen direkt eller genom att det sätts en länk till en annan hemsida. I några av artiklarna kan man läsa till och med patientens röst.

Fairclough hävdar att analysen av den diskursiv praktik som förmedlare mellan text och social praktik kan visa de sociokulturella normer och förändringar som gestaltas och bildas. Angående de sociokulturella förändringarna hittar jag i de valda artiklarna att det finns vissa tecken av dessa när man läser en hård debatt i 2007; när introduceras ordet *forskare* i 2008; och när diskuteras framtiden av förhållandet mellan sjukvården och alternativmedicin i 2009.

4.2 Nyhetsvärdering

Stuart Allan anser att några kriterier har större betydelse när det gäller att välja vilka händelser blir nyhet. I det här avsnittet av analys kapitel följer jag hans förslag under läsningen av artiklarna mot bakgrund av den diskursiva praktikens analys.

Till de flesta artiklarna gäller det kriteriet *konflikt*. Det finns två tydliga röster som är motsatsen till varandra: den som representerar skolmedicinen och den som representerar akupunkturen. Angående *relevans* har jag hittat att alla artiklar är relevanta till läsarna i den mån som konflikten definieras som en konkurrens i verksamheten då Dagens Medicins läsare sysslar med. De flesta artiklarna handlar det om *nyligen inträffad händelser* och det bidrar till en uppskattning av konflikten och relevansen som en aktuell händelse. För att stärka klarheten i definitionen av den konkurrerande relation följer artiklarna för det mesta *förenkling* som kriteriet. I några få fall föredras att *tala om en viss person* i stället för att tala om verksamheten. De *ovanliga* och *oväntad* händelser ur sjukvårdspersonalens synpunkt blir också nyhet. De flesta artiklarna visar en *kontinuitet* om händelser som passar medieagendan eftersom det påminns ständigt om den lagliga aspekten av konflikten. Det är svårt att veta om händelser har *valts i relation till "luckor"* som visar sig i *andra sidor* eftersom handlar det om en Internetupplaga. Angående *referens till elitnationer* tycks det inte vara ett viktigt kriterium i valet av händelser fast det finns referenser till elitnationer i två artiklar. När det gäller

referens till elitpersoner finns det referens till myndigheter och politiker i några av de artiklarna. I den ständiga påminnelse av den lagliga sidan av beskrivningen spelar den *kulturella specificeringen* roll i kontrast. Alla de utvalda artiklarna presenterar en viss dos av *negativitet*.

Genom nyhetsvärderings analys av artiklarna ser man att de journalistiska, institutionella och ekonomiska faktorer kombineras i urvalet av händelser som rapporteras när Dagens Medicin förmedlar information om akupunktur. I urvalet föredras händelser som visar konflikten mellan skolmedicin och akupunktur som på grund av det blir relevanta för tidningens läsare. Artiklarna visar en kontinuitet i vinkling som tidningen väljer för att presentera ämnet.

4.3 Fält

I det här avsnittet av analys kapitel kommer jag att använda begreppet fält för att reflektera om förhållandet mellan medicinjournalisterna och den komplementär- och alternativmedicin mot bakgrund av den kritiska diskursanalysen. De två andra viktiga begrepp i Bourdieus teori om socialt fält, nämligen habitus och kapital, används inte i analysen eftersom här är jag intresserad i att identifiera aktörerna som spelar spelet i fältet snarare än att beskriva hur aktörerna dispositioner utformats.

Som uppgetts tidigare är de flesta journalister som skriver om hälsa i pressen icke specialiserade i ämnet och dem som skriver om alternativmedicin på Dagens Medicin är icke specialiserade i detta ämne. I Faircloughs teori ser man att produktionen av medietexter är en del av den diskursiva praktik som förmedlar mellan text och sociokulturell praktik, och att det är i den här förmedlingen att sociokulturella normer och sociokulturella förändringar gestaltas och bildas. Den andra delen av den diskursiva praktiken, läsarna som konsumerar medietexter, i det här fallet Dagens Medicin, är sjukvårdspersonalen. Det betyder att aktörer i fältet – medicinjournalister, sjukvårdspersonal och alternativmedicins utövare- är disponerade på ett specifikt sätt: alla är intresserade i att främja folks hälsa. Vad man bedriver på fältet är viktigt för dem alla. Fältets doxa upprätthåller vissa värden och attityder som är i överenskommelse med andra samhällets institutioner som till exempel Socialstyrelsen och Lagen medan fältets heterodoxa bryter med delar av fältets värderingar. Det finns en kamp om erkännande.

Med hänsyn till uppsatsens frågeställning och syfte märker jag en strid i fältet om definitionen av ordet *akupunktur*. Mellan fältets aktörer finns det sjukvårdare som är behöriga

för att använda akupunktur som behandling i vården medan dem som är utbildade akupunktörer är inte behöriga för att använda metoden i vården. Angående definitionen av ordet läser man att:

”I dag är en vanlig behandlingsmetod som används av både legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal och terapeuter utbildade i kinesisk medicin. Deras arbetssätt och förklaringsmodeller skiljer sig dock åt. Därför kan man säga att det finns två huvudgrenar inom akupunktur: en västerländsk och en österländsk.

Den västerländska, eller skolmedicinska akupunkturen, är symtombaserad. Här utgår man från skolmedicinskt förklaringsätt och fysiologi. Man förklarar effekterna i termer av frisättning av endorfiner och signalsubstanser och påverkan på nervsystem och muskler. [...] Den kallas ibland för sensorisk nervstimulering. Den andra inriktningen grundar sig på traditionell kinesisk medicin. Teorin baserar sig här på energi, yin och yang, överskott och underskott och så vidare. Här strävar man efter att harmonisera patientens energiflöde. Behandlingen inriktas på problemets rot snarare än symtom.” (Schönström 2006, ss. 90-91)

Att sjukvården använder ordet *akupunktur* i stället för *sensorisk stimulering* tycks det vara praktiskt eftersom det handlar om bara ett ord som är lätt att beskrivas i stället för två ord som kräver en svårare förklaring, men användningen av ordet *akupunktur* ur ett sociokulturellt perspektiv bjuder sjukvårdstagaren till en viss bild av sjukvårdspersonal som utöver den här behandlingen. Enligt min uppfattning ses akupunktur fortfarande som exotisk och som något ”nytt” som få professionella behärskar och det kan bidra att sjukvårdstagaren kan betrakta sjukvårdspersonalen som använder akupunktur som kunniga i denna terapi medan i själva verket använder de en metod som kallas *sensorisk nervstimulering*.

På ett komplext sätt tillägnar fältets doxa sig av en del av de specifika insatser och resurser som fältets heterodoxa äger, och det krävs till de senaste nämnda att acceptera omvandlingen. Här ligger kärnan av kampen om erkännande i fältet kring definitionen av ordet *akupunktur* genom att tillägna sig av en del av heterodoxas symboliska kapital.

Den tredje fältets aktör, medicinjournalister, befinner sig i en obehaglig plats ”mellan medicinens krav på media att på ett ansvarfullt och etiskt sätt verka i folkhälsans intresse och medias självtillräckliga försvar för konsekvens neutralitet och tryckfrihet.” (Finer 2004, s.197) Med hänsyn till uppsatsens frågeställning och syfte märker jag att journalisterna försöker att alla röst ska presenteras. Angående det förhållandet mellan media och medicin läser man att:

”Medicinen har tillgång till såväl fysisk, materiell som symbolisk makt, medan medierna i huvudsak förfogar över symbolmakt, inklusive definitionsmakten. Båda är professioner med makt att hävda ett tolkningsföreträde. En av medias funktioner är *meningsskapande* (De Fleur & Ball-Rokeach 1989), och samspelet mellan media och

medicin kan beskrivas som en förhandling om mening.” (Finer 2004, s. 197)

Angående förhållandet mellan medicinjournalister och komplementär- och alternativmedicin märker jag genom analysen av artiklarna att fortfarande gäller det att följa medieagendan i stället för att bidra till en djupare förståelse om ämnet. Det ses tydligt i analysen när i själva verket refererar journalisterna till andra massmedier i stället för att producera sina egna utredningar.

5 Slutdiskussion

Den kritiska diskursanalysen visar att Dagens Medicin fokuserar på akupunktur som en olaglig verksamhet inom hälsans område, och som en del av den komplementär- och alternativmedicin som konkurrerar i folkhälsans omsorg. Språkform som används för att definiera akupunktörer är nedvärderande och informationen dramatiseras. Det finns klara tecken av användningen av makten som massmedierna har men samtidigt finns det tecken för förändringar.

Jag har visat att händelsernas val följer värderingar som huvudsakligen är relaterade till konflikten mellan skolmedicin och akupunktur.

Utifrån den sociokulturella synpunkten ser man att det finns en komplex kamp mellan aktörerna kring definitionen av behandlingen då medicinjournalisterna inte bidrar till en djupare förståelse av ämnet.

Med hänsyn till uppsatsens frågeställning och mål anser jag att akupunktur inte förmedlas till läsarna eftersom det förmedlas konflikt som behandlingen väcker i sjukvården. Det finns mycket att skriva om akupunktur om man tänker att det handlar om en kunskap som beräknas vara mer än 3000 år gammal; man kan skriva om de filosofiska, historiska, och tekniska aspekter som disciplinen har och om det får Dagens Medicins läsare inte information.

Massmedierna spelar inte bara en roll som förmedlare av information och kunskap utan även som förmedlare av samhällets rådande normer och regler och av de förändringarna som banar sig väg i det moderna samhället. På grund av de teknologiska medier har kommunikationsprocessen genomförts i en mer och mer hastig takt och det tillåter en snabb och ständig spridning av information och kunskap som var otänkbar bara för 50 år sedan. Då fanns inte ens den mängden av litteratur från Östern och sin kultur som finns nu. Då fanns inte heller den ökande intressen som finns nu i en bredare förståelse av de mänskliga resurserna sedda ur olika synpunkter. Massmedierna i allmänhet har bidragit till en permanent förnyelse

av de värderingar som råder i samhället. Mot bakgrund av den kombinationen av olika faktorer i produktion av mediatexter, nämligen journalistiska, institutionella och ekonomiska sker en utvecklingsprocess av den allmänna meningen som numera omfattar såväl den nya som den gamla mänskliga kunskap, och som inte koncentrerar sig i den egna och närmare kulturen utan att det breder ut sig bortom alla gränserna.

6 Källförteckning

6.1 Böcker

- Allan, Stuart (2004). *News culture – second edition*. Open University Press
- Berglez, Peter (2000). *Kritisk diskursanalys* i Ekström, Mats & Larsson, Larsåke (red.) (2000). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Studentlitteratur, Lund
- Carlson, Pia och Falkenberg, Torkel (2007). *Integrativ vård med konventionella, alternativa och komplementära metoder*. Författarna och Gothia Förlag AB
- Eklöf, Motzi (1989). *Från kvacksalveri till alternativmedicin – Sammanfattning av alternativmedicinkommittés utredning*. Allmänna Förlaget
- Engdahl, Oskar och Larsson, Bengt (2006). *Sociologiska perspektiv – grundläggande begrepp och teorier*. Studentlitteratur
- Fairclough, Norman (1995). *Media discourse*. Arnold, London
- Fichtelius, Erik (2008). *Nyhetsjournalistik – Tio gyllene regler*. UR
- Finer, David (2004). *Journalistik och journalister om komplementär- och alternativmedicin* i Eklöf, Motzi (red.) (2004). *Perspektiv på komplementär medicin*. Studentlitteratur, Lund
- Finer, David (2005). *Fokus forskning – vetenskapsjournalistikens olika roller*. Stiftelsen Institutet för Mediestudier och Sellin
- Gripsrud, Jostein (2002). *Mediekultur, mediesamhälle*. Daidalos
- Hågström, Bo (2002). *Svensk sjukvård i och under press – pressens rapportering om svenska hälso- och sjukvård*. Studentlitteratur, Lund
- Johansson, Bengt (2004). *Journalistikens nyhetsvärderingar* i Nord, Lars och Strömbäck, Jesper (red.) (2004). *Medierna och demokratin*. Författarna och Studentlitteratur, Lund
- Sandberg, Helena (2004). *Medier och fetma – en analys av vikt*. Sociologiska institutionen, Lunds universitet
- Schönström, Suzanne (2006). *Från akupunktur till schamanism: guide till*

komplementär och alternativmedicin. Natur och kultur, Stockholm

- Winther Jørgensen, Marianne och Phillips, Louise (1999). *Diskursanalys som teori och metod*. Studentlitteratur, Lund

6.1.1 Ordbok

- *Svenska Ordboken* (2005). Språkdata och Norstedts Akademiska Förlag

6.2 Internet

6.2.1 Artiklar

- Broady, Donald (1987). *Kulturens fält –om Pierre Bourdieus sociologi*
<http://people.dsv.su.se/~jpalme/society/pierre.pdf> 2010-01-09
- Catalán Matamoros, Daniel J., Axelsson, Runo and Strid, Jan (2007). *How do newspapers deal with health in Sweden? A descriptive study* i Patient Education and counseling 67 (78-83)
http://www.sciencedirect.com/ludwig.lub.lu.se/science?_ob=MImg&_imagekey=B6TBC-4NBR3V8-1-5&_cdi=5139&_user=745831&_orig=search&_coverDate=07%2F31%2F2007&_sk=999329998&_view=c&_wchp=dGLzVlz-zSkzV&_valck=1&_md5=ba733bf8acd3e99484f00e55af00d585&_ie=/sdarticle.pdf
2010-01-09
- McCombs, Maxwell E. and Shaw, Donald L. (1972). *The agenda-setting function of mass media* i “Public Opinion Quarterly” 1972, XXXVI, 2
http://www.soc.unitn.it/sus/membri_del_dipartimento/pagine_personali/delgrosso/personali/articoli%5Cagendasettingtotal.htm 2010-01-09
- Nationalencyklopedin, *Dagens Medicin*. <http://ne.se.ludwig.lub.lu.se/dagens-medicin>
2010-01-09

6.2.2 Dagens Medicins artiklar

- 1) <http://www.dagensmedicin.se/asikter/debatt/2007/10/09/vardpersonal-med-snabbutbi/index.xml> 2010-01-09
- 2) <http://www.dagensmedicin.se/asikter/debatt/2007/10/30/akupunktur-i-varden-inget/index.xml> 2010-01-09
- 3) <http://www.dagensmedicin.se/nyheter/2008/03/06/morgonens-nyheter-spadbarn/>

<http://www.gp.se/nyheter/sverige/1.186838-socialstyrelsen-granskar-akupunktur-pa-spadbarn>

2010-01-09

4) <http://www.dagensmedicin.se/nyheter/2008/04/14/atalas-for-akupunktur-pa->

[b/index.xml?comment-saved=1&all-comments=1](http://www.dagensmedicin.se/nyheter/2008/04/14/atalas-for-akupunktur-pa-b/index.xml?comment-saved=1&all-comments=1) 2010-01-09

5) <http://www.dagensmedicin.se/nyheter/2008/09/12/akupunktur-domd-for-kvacks/index.xml>

6) <http://www.dagensmedicin.se/nyheter/2008/10/27/akupunktur-kan-hjalpa-mot-/index.xml>

2010-01-09

7)

http://www.dagensmedicin.se/asikter/blogg/gastbloggar/mats_reimer/2008/11/07/akupunktur-mot-kolik-en-pu/index.xml 2010-01-09

8) <http://www.dagensmedicin.se/nyheter/2009/03/03/foretag-vill-starta-hogsko/index.xml>

2010-01-09

9) <http://www.dagensmedicin.se/nyheter/2009/03/11/kvalitet-viktigt-krav-pa-a/index.xml>

2010-01-09

6.2.3 Lagen

<http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=1960:409> 2010-01-09